

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 622

מסכת מנחות מ"ו-נ"ב

בס"ד, כ' ניסן תשע"א

השבוע בגליון

- ♦ אם המשיח יבוא בערב פסח
- ♦ מדוע חג החנוכה אינו מתפרס על פני תשעה ימים
- ♦ מצוות ביקור קרבן התמיד
- ♦ כהן גדול - מהו?
- ♦ היתכן כהן גדול ללא כהני הדיוט

- ♦ היש לדלג על מצווה קלה לצורך קיום מצווה חמורה?
- ♦ אסיר אדם שיכול לבחור את מועד שחרורו מבית הסוהר, מתי ייצא?
- ♦ אדם פרטי, היום כאן ומחר שם; הציבור לעולם חי מצוות חנוכה המזבח

♦ מצווה ללא מאפיינים יחודיים, אינה נמנית במניין המצוות

דף מט/א תדיר ומקודש

היש לדלג על מצווה קלה לצורך קיום מצווה חמורה?

מקרים מעניינים ומגוונים עלו על שולחן הפוסקים לדורותיהם, אשר התבקשו לחוות את דעתם על סדרי עדיפות בקיום מצוות. במסכת זבחים [עמוד פט/א מאמר "חולה שהגיע לבית הכנסת בתפילת מוסף יתפלל שחרית או מוסף"], עסקנו באדם שלפניו שתי מצוות, "תדיר ומקודש", האחת מקודשת יותר ואחת תדירה יותר, ובהכרעת הפוסקים כי הוא רשאי להקדים איזו מהן שירצה, מאחר שהגמרא אינה מכריעה ספק זה. במאמר הבא נעסוק במחלוקת הפוסקים לגבי שתי מצוות שמועדן אינו זהה ויש אפשרות לקיים אחת מהן בלבד.

אסיר שיכול לבחור את מועד שחרורו מבית הסוהר, מתי ייצא? על שולחנו של הרדב"ז (שו"ת ח"ד סימן י"ג) הונחה שאלה מאת יהודי שנכלא על ידי ההגמון ובעקבות כך נמנעה ממנו האפשרות להתפלל בציבור. לאחר תחנונים רבים נאות ההגמון לאפשר לאסיר לבחור יום אחד שבו ייצא להתפלל. "יורה המורה", פנו רבנים בשמו של היהודי, "איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן הנזכר ללכת לבית הכנסת". הרדב"ז השיב, כי על האסיר לצאת מיד מבית האסורים ולא להמתין לתאריכים מיוחדים, כגון יום הכיפורים וכדומה, שהרי כלל הוא ש"אין מעבירין על המצוות", והוא מנמק את דבריו: "ואין משגיחין אם המצווה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה, שאי אתה יודע מתן שחרן של מצות וזה פשוט מאד אצלי. דוד בן שלמה י' אבי זמרא".

תשובתו של הרדב"ז הגיעה לידי ה"חכם צבי" (שו"ת סימן ק"ו) אשר חלק עליה, תוך שהוא מסתמך על גמרתנו, כלהלן. גמרתנו מסתפקת, כיצד יש לנהוג בשבת במקרה שבבית המקדש נוצר מחסור בקרבנות. היש להקריבם כמוספים של שבת, או שמא יש לשמרם עבור קרבן התמיד של יום ראשון שלאחר השבת. לכאורה, דעתו הנחרצת של הרדב"ז נסתרת מגמרתנו. שכן, לשיטתו, מה ספק יש כאן? ברור כי יש לקיים את המצווה הראשונה המזדמנת לידי הכהנים, ולהקריב את קרבן מוסף ביום השבת - "אין מעבירין על המצוות". מוכח, איפוא, טוען ה"חכם צבי", כי כאשר שתי המצוות העומדות על הפרק אינן זהות, יש לדלג על עשיית הקלה שבהן ולהמתין לקיום החמורה שבהן.

דבר העורך

כשרבי חיים ברלין בכה

כבכל שנה ושנה בחג הפסח, היה בעל הקורא הוותיק עולה על הבימה, פורס את מגילת הקלף המהודרת, ופותח בקולו הערב בקריאת שיר השירים. **אנשים** רבים, שזו אינה השנה הראשונה לתפילתם בבית כנסת זה, כבר ציפו לבאות, והפנו את עיניהם אל כותל המזרח, שם ישב הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל וכולו אומר התרגשות דקדושה. גבינו התקשתו בציפיה דרוכה, וכשבעל הקורא סלסל בקולו "אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי" דומה היה שנפשו כבר אינה עומדת בהמתנה, ואכן בפסוק הבא (א/טו) "הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים" חדל בעל הקורא מקריאתו, והתייפחותו החרישית של רבי חיים ברלין נשמעה בכל פינות בית הכנסת. כתפיו הרכונות כלפי החומש רטטו, ומטפחתו הצחורה נספגה בדמעות שלישי. לאחר זמן מה היה הרב אזור את כוחותיו ומורה לבעל קורא להמשיך בקריאתו, כששט אט חזרו פניו לצבען המקורי. גם כאשר בעל הקריאה היה שונה את הפסוק בפרק ד/א וקרא "הנך וגוי", היה הרב מוחה את דמעותיו. כך בכל שנה היה המחזה חוזר על עצמו, בכל פעם שהגאון היה שומע את הפסוק "'הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים". איש מהמתפללים לא הרהיב עוז בנפשו לשאול את הרב לפשר הדבר.

היתה זו עת רצון, סיפר הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, כשיצאתי את שעת הכושר כדי לבקש מהרב ברלין לגלות לי מה טומנות בחובן אותן דמעות שלישי. **מששמע** הרב את השאלה, נקשרה דמעה קלה בזווית עינו, והוא החל לספר: היה זה במוסקבה בעת ששימשיתי בקודש בעיר זו. יהדות היתה בבחינת בל יראה ובל ימצא, ומלבד זקנים אחדים לא שמר איש תורה ומצוות בפרהסיא.

צעילוי נשמת

מרת **ביה מזוז** ע"ה
 בת ר' יוסף ושרינה ז"ל
 נלב"ע כ' בניסן תשס"א
תנצב"ה
 הונצחה ע"י ילדיה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **פראדל גיטל גומבו** ע"ה
 ב"ר שמואל ז"ל
 נלב"ע כ"ה בניסן תשס"א
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו - ארה"ב

צעילוי נשמת

מרת **אלקה גרינברג** ע"ה
 ב"ר אברהם ז"ל
 נלב"ע י"ט בניסן תשנ"ט
תנצב"ה
 הונצחה ע"י נכדה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **צפורה רנה נדל** ע"ה ב"ר יוסף ז"ל
 נלב"ע כ' בניסן תשס"ח **תנצב"ה**
 הונצחה ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

אדם פרטי, היום כאן ומחר שם; הציבור לעולם חי: הוכחה איתנה זו מסוגייתנו, שהוצבה כנגד דעת הרדב"ז, מיושבת באופן נאה בספר "לקט הקמח" (הובא ב"באר היטב" א"ח סימן צ' ס"ק י"א ע"י שם). הכלל "אין מעבירין על המצוות" מונחה על ידי העובדה, כי איש אינו בטוח שברגע הבא יוכל עדיין לקיים מצוות, מי יודע מה ילד יום, לפיכך, "אין מעבירין על המצוות" - קיים מיד את המצווה הראשונה המזדמנת לידך. מעתה, ניתן להבדיל בין מצווה המוטלת על היחיד למצווה המוטלת על הציבור. היחיד צריך לחשוש לנפשו, שמא לא יחיה עד שימתין לקיום המצווה הגדולה, ועליו למהר להספיק לקיים מה שבידו כעת. לעומת זאת, "ציבור" לעולם אינו מת, ואין לחשוש שמצווה ציבורית לא תתקיים. לפיכך, גמרתנו העוסקת בהקרת קרבנות ציבור מסתפקת בניחותא, בלא חשש למותו של מאן דהוא, אם יש להמתין עם הקרבנות הבודדים עד ליום המחר, שהרי ימצא כהן שיקריבם...

את דעת הרדב"ז ניתן ליישב גם באופן שונה לחלוטין. אנו מניחים כי ביום השבת, מצוות הקרת קרבן המוסף של שבת, היא מצווה העומדת על הפרק, ואילו מצוות קרבן התמיד של יום המחר, היא מצווה עתידית, ולפיכך אנו מקשים על הרדב"ז השולל דחיית קיום מצווה העומדת על הפרק, לצורך קיום מצווה עתידית.

ברם, מניין לנו כי הקרת קרבן התמיד של יום המחר נחשבת מצווה עתידית? הרי לגבי קרבן תמיד נצטוונו: **"תשמרו להקריב לי במועדו"**, היינו: עוד בטרם בא מועד ההקרה, מוטל עלינו לשמור את קרבן התמיד ולהתכונן להקרתו, כמבואר בסוגייתנו, שיש לבקר את קרבן התמיד ארבעה ימים לפני הקרתו. אמור מעתה, כבר היום מוטלת לפתחנו מצוות הקרת התמיד, ולפיכך הגמרא מתייחסת להקרת המוסף ולהקרת התמיד כאל שתי מצוות זהות במועדן (הגהות רבי אליעזר משה הורביץ זצ"ל, סוכה כה"ב, ע"י שם שהוכיח מהסוגיה שם כהרדב"ז, ועיין "אבי עזרי" הל' תפילה פ"ג הל' י"א, ועיין "שפת אמת" זבחים פט"א). [אמנם, לפי דבריו שיקול זה קיים בתוך ארבעה ימים של "ביקור" הקרבן שבהם יש לשמור עליו. אולם לפי הירושלמי הראשון נידון סוגייתנו קיים גם לגבי תמיד שמועד הקרתו רחוק].

דף מט/א אלא בתמיד של שחר

מצוות חנוכת המזבח

כאשר כבשו היוונים את ירושלים, הם טימאו את בית המקדש ושיקצו את המזבח בעבודה גילולים, ולאחר תבוסתם בית חשמונאי גנזו את אבני המזבח, ובחודש כסלו בנו מזבח חדש (עבודה זרה נ"ב). מכאן, אומר המהרש"א (שבת כא"ב), בא להם שם של ימי **החנוכה** הממששים ובאים, על שם שזכו לבנות מזבח חדש ולחנך אותו.

במשנתנו מבואר, כי יש לחנוך את כלי המקדש החדשים על ידי עבודה בהם, ואת המזבח החיצון, שעליו הוקרבו קרבנות, יש לחנוך על ידי הקרת קרבן תמיד של שחר. והיה, אם לא נחנך המזבח על ידי תמיד של שחר, מבואר בגמרתנו, כי אין להקריב עליו תמיד של בין הערביים, עד אשר יחנך על ידי הקרת תמיד של שחר.

מצווה ללא מאפיינים יחודיים, אינה נמנית במניין המצוות: כאשר נעייין בספרי המצוות לראשונים נמצא, כי יש מהם שהחשיבו את חנוכת המזבח כמצווה (בה"ג מניין הפרשיות אות ד), אך רבים מהם לא הכלילו את חנוכת המזבח במניין המצוות. את דעתם מנמק בעל "מגילת אסתר" (על מניין המצוות שורש ג) בכפליים. ראשית, הוא טוען, מניין שחנוכת המזבח מצווה היא, יתכן שאיסור בלבד נאמר כאן - לבל נקריב קרבנות על מזבח חדש, לבד מאשר קרבן תמיד של שחר. ואף אם אכן חנוכת המזבח מצווה היא, אין למנותה במניין המצוות, משום שמצווה זו אינה בעלת מאפיינים יחודיים, שהרי אין מקריבים קרבן מיוחד לחנוכת המזבח, אלא נאמר כי חנוכתה תהא בקרבן תמיד בלבד. כלום מצווה חדשה יש כאן?

כללו של דבר, מסכם המהר"י פערלא (על ספרו של הרס"ג פרשה מ"ט) דברים אלו: חינוך המזבח אינו איסור או מצווה מהותיים בעלי תוכן עצמי, אלא אמרה תורה, כי לא ייכשר המזבח לייעודו אם לא ימולאו הוראות אלו ואחרות.

יום אחד הוזמנתי להתייצב בפני פקיד רוסי בכיר, אשר חקר אותי חקירת שתי וערב על מעשי, מי הם האנשים שנימולו על ידי ולמי אני מגיש שירותי דת. משראה שאיני פוצה פה ומסרב לספר לו דבר, קם, הילך סביב השולחן וניגש אלי. בטוח הייתי שהוא עומד להכותני או לחקרני בגסות, אך להפתעתי התקרב אלי החוקר ואמר לי בלחשיה: "רואה אנוכי שהנך איש סוד. מחר בשעה 8:00 בבוקר בוא לביתי, שם יהיה בני התינוק. ודאי תדע מה לעשות עמו". או אז מסר לי את כתובת ביתו, ובסבר פנים חמורות קרא לפקיד, והורה לו להנפיק עבורי הזמנה לחקירה נוספת בשבוע הבא.

למחרת עם בוקר הגעתי לכתובת שניתנה לי, כשבאמתחתי חבוייה סכין המילה. במקום המתנה בחרדה אם הקצין, סבתו של התינוק, יהודיה זקנה וצדקנית, ומסרה לי את הרך העולל בידיים רועדות. לעיניה מלתי אותו בזיזות, ובצל הפחד ניקרה בלבי שאלה אחת: "מה ראה קצין כופר זה למול את בנו".

שבוע לאחר מכן הופעתי לחקירתי השנייה. הקצין ערך חקירה צולבת למראית עין, ותוך כדי הפגישה אמר: "תודה לך על שמלת את בני". מששמעתי את דבריו הרהבתי עוז ושאלתי: "הרי התנהגותך סותרת את היהדות, הינך לוחם בכל דבר שבקדושה, ואת בנך אתה מל?"

הקצין השיבני קצרה: "בילדותי אבי היה לומד תורה בבית, כדי שאני, בנו, אראה אותו עוסק בתורה ואספוג את האווירה הקדושה של לימוד התורה. משנולד בני הרהרתי רבות אם למולו. אולם, משצפה מולי דמות אבי העוסק בתורה, החלטתי כי לא אנעל את הדלת בפניו. אמנם אחנכו כפי שיטתי, אך רוצה אני למולו, כדי שאם יחליט לחזור לדרך של סבו לא תהא דרכו חסומה בפניו, ואף שהדבר כרוך בסכנה, החלטתי להסתכן מעט כאבי המנוח".

חז"ל אמרים, הוסיף רבי חיים ברלין וסיפר לרבי אריה לוי הנרגש, כי היונה אינה מתרחקת מן הקן, אלא עד למקום שממנו תוכל לחזור אליו. בכל פעם ששומע אני את הפסוק "עיניך יוניים" ניכר אני בכך שכנסת ישראל נמשלה ליונה. גם אותו קצין ק.ג.ב. יש בו משהוא מעדינות ארחותיה של היונה ההומיה, ובנפשו פנימה כמה הוא אל אלוקיו, אף כי מעטה עב ומחוספס מכסה על הגשותיו ומאוייו הנסתרים. זהו יחודנו כעם, זוהי גדולתנו. בנקודת אור פנימית וחבויה זו מסתתרת מהות הנפש היהודית, שבסופו של דבר תחזור לכור מחצבתה, גם לאחר דורות, ועל אף יסורים וגלגולים רבים.

זכה אותו סב זקן, והתורה שלמד ליד בנו הפעוט, שהפך לימים לקצין ק.ג.ב. קשוח ומנוכר, ריככה את לב האבן ששכן בקרבו, שלא ירחיק את נכדו מקרב עם ישראל.

יתן ה' וזכה לעשות "מעשים טובים בעיניך" שישפיעו טוב בעדינו ובעד צאצאינו אחרינו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף מח/א עמוד וחטא בשביל שתזכה... לא אמרנו **נתינת הכשר לחטאים קלים** בעבר פעלה בארץ ישראל ועדה מיוחדת, שתפקידה היה ליעץ לעובדי משרד העבודה כיצד לצמצם בחילולי השבת רח"ל שבמפעלי התעשייה השונים. אחד מחביייה נועץ תדיר בגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, אשר הורה לו, כי אם אפשר לגרום שהמלאכות תעשנה באופן כזה שאינן אסורות על פי דעת חלק מן הפוסקים, ודאי עדיף הדבר מאשר שיחללו שבת, אולם חלילה להמיר מלאכות דאורייתא במלאכות האסורות מדרבנן אף על פי שעל ידי כך יצילו רבים מאיסורים חמורים יותר, שכן יש בדבר משום מתן הכשר לחילול שבת.

אם המשיח יבוא בערב פסח: אם יבוא המשיח בערב פסח, הרהר רבי אברהם פארדו זצ"ל (מובא בשו"ת "יוסף אומץ" סימן ו'), והמזבח ייבנה לאחר חצות, בתום מועד הקרבת תמיד של שחר, כלום לא יקריבו ישראל קרבן פסח באותה שנה, מאחר שהמזבח לא נחנך? אכן, אם ננהה אחר השיטה הסוברת שמזבח שלא נחנך, אינו מזבח כלל, כך יש לנהוג. אך רבי אברהם פארדו לא סבר כן, ולדעתו הכשרת המזבח אינה תלויה בקיום מצוות חינוך המזבח, ולפיכך הקרבת הפסח, שהיא מצוות עשה שיש בה כרת, תדחה את מצוות חנוכת המזבח, וכדעתו נקטו אחרונים נוספים (עיין ספר המפתח על הרמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"א הל' י"ב שכ"כ הנצי"ב וה"ערוך השולחן), ועיין ב"אבי עזרי" שם, שחידש בדעת הרמב"ם, שכל ההלכה היא לא להתחיל בקרבן תמיד של בין הערביים בלבד, אך בכל קרבן אחר ניתן לחנוך את המזבח).

עסקנו בגדרי מצווה/איסור זה, בדקנו את תחומיו ואת השלכותיו, התוודענו לדיון אם חנוכת המזבח מהווה תנאי להכשרתו, ועדיין, אומר ה"חזון איש" זצ"ל (מנחות סימן ל ס"ג ד" ה), לא עמדנו על קנקנה של מצווה זו עד תום. כדי לעמוד על דבריו לאשורם, עלינו להקדים כי כלי שרת "עבודתן מחנכתן" (יומא י"ב, ועוד). כלומר, כלי שבמקדש מתקדש על ידי שכהן עובד בו במקדש מתוך מטרה לקדשו. מעתה, יש לברר אם דין חינוך המזבח בקרבן תמיד של שחר נובע מתוקף תפקידו של המזבח ככלי שרת שיש לחנכו לעבודתו עם הקמתו, ככל כלי שרת חדש, או שמא, כדי לחנוך את המזבח ככלי שרת, אין צורך בהקרבת קרבן תמיד של שחר דווקא אלא די בכל קרבן, ודין חנוכת המזבח בתמיד של שחר נובע מתוקף הווייתו של המזבח כחפץ המשלים את מבנה בית המקדש, וכאשר בונים בית מקדש חדש, יש לחנוך את המזבח באופן מסויים זה.

ה"חזון איש" מצביע על מקרה מסויים אשר על ידו ההבדל בין שני הצדדים הנזכרים בא לידי ביטוי מובהק. מה דינו של מזבח אשר נפסל עם גדיעת אחת מקרנותיו, ולאחר מכן תוקן. ברור, כי הוא זקוק לחינוך ככלי שרת, שהרי בשעת פסילתו פרח ממנו שמו זה, ויש לחדשו עליו על ידי חינוך. אלא שאם חינוכו בתמיד של שחר מתייחס לחנוכתו בבניין בית מקדש חדש, הרי שבמקרה זה די בחנוכתו על ידי כל קרבן שיהא (וע"ע בספר "מקדש יחזקאל" בסוגייתנו).

מדוע חג החנוכה אינו מתפרס על פני תשעה ימים: נסיים בעניין שבו פתחנו. ה"חתם סופר" זצ"ל (בחיידושים, שבת שם) מצביע קושיה יפה לפתחו של המהרש"א המקשר בין חנוכה לבין חנוכת המזבח. אם כנים הדברים, שואל ה"חתם סופר", הבה נבדוק את סדר התרחשות הדברים בבית המקדש, ונמצא, כי לכאורה, היה על חכמים לתקן שיש להמנע ממספד תשעה ימים ולא שמונה ימים בלבד. ככל הנראה, ה"חתם סופר" זצ"ל הבין, כי חנוכת בית המקדש וכל כלי נעשתה ביום אחד. מעתה, הוא תמה, בבוקרו של יום כ"ד כסלו נחנך המזבח בהקרבת קרבן תמיד, ובבין הערבים, אור לכה"ה כסלו הודלקו הנרות במנורה. אם עיקר שם החנוכה מתייחס לחנוכת המזבח, מדוע אין נמנעים ממספד גם ביום כ"ד, הלא הוא יום חנוכת המזבח [ואם המזבח נחנך בכ"ה כסלו, הרי שהמנורה הודלקה לפנות ערב כ"ו כסלו ומה טעם מדליקים נרות בכ"ה כסלו].

דף מט/ב מניין לתמיד שטעון ביקור
מצוות ביקור קרבן התמיד

דין מיוחד משותף לקרבן פסח ולקרבן התמיד בלבד - "ביקור". את שני הקרבנות הללו יש לבקר, לבדוק ממום, ארבעה ימים לפני הקרבתם על המזבח. אלא, שלא נתפרש אם יש לבדוק את הקרבן בכל יום מארבעת הימים הקודמים להקרבתו, או שמא די בבדיקתו פעם אחת ארבעה ימים לפני הקרבתו. בספר "מנחת אברהם" מובא, כי מדברי הראשונים עולה שנחלקו בדבר (עיין רש"י פסחים צ"א ד"ה "למשמרת", וברמב"ם הל' תמידין פ"א הל' ט'), ואת מחלוקתם ניתן להבין על ידי הצגת החקירה הבאה במהות מצוות ביקור הקרבן.
ביקור התמיד לבדיקה או לשימור: אפשר להתייחס אל דין ביקור הקרבן ארבעה ימים לפני הקרבתו, כאל בדיקות חוזרות ונשנות שנועדו לוודא את תומתו. מאידך גיסא, אפשר להתייחס לדין זה כשמירה על הקרבן.
אם מטרת הביקור היא לבדוק הקרבן, מסתבר מאד, שכשם שיש לבדוק ארבעה ימים לפני הקרבתו, כך יש גם לבדוק שלשה ימים לפני הקרבתו, וכפי שכתב המהר"ל ("גור אריה" פרשת בא י"ב

כראיה לדבר הביא את דברי בעל העקידה הכותב (בשער כ'): "אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו הרבים, והדת ניתנה בבית דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא עוון פלילי וחטאת בקהל כולו, ולא ניתן למחילה, אם לא בפורענות הקהל(!)... לכן הוא טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם, משתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים..." **"ומי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק ונחלה בתורת אלוים!"** ("מערכי לב", עמ' קצ"ג).

דף נ/א דלא שניחא ומערתא

המחאה של הרמ"א

כאמור בסוגייתנו, הקטורת מעשירה את המקטיר אותה. מאחר שהסנדק הרי הוא כמקטיר קטורת, כתב הרמ"א כי כמנהג הקטורת מנהג הסנדק, כשם שבבית המקדש אין נותנים לכהן אחד להקטיר פעמיים, כך אין נותנים לסנדק אחד שני ילדים, כדי להעניק לאנשים רבים ככל האפשר את סגולת העשירות ("שולחן ערוך" יו"ד סי' רס"ו סעי' י"א). הגאון מוילנא חולק על כך וכתב "ולעולם לא ראינו סנדק שמתעשר" (שם סקמ"ו).

מספרים, כי הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, שאל את הגרי"ז מברסק זצ"ל, אם לבטל מלימודו לצורך סנדקאות, שאם יתעשר יהא בידו ממון לשיבתו, או שמא לאחר שהגרי"א אמר כי אין הדבר סגולה לעשירות, לא יקבל עליו את הסנדקאות.

השיבו הגרי"ז, גם המחאה של הרמ"א טובה... (פניני הגרי"ז).

דף נ/ב הוראת שעה היתה

אכילת היערה עם הדבש

כותב הגרי"ו הוטר זצ"ל:

מהאור שמח (פרק ב' מהל' מעשה הקרבנות הל' ב') מוכח, כי כן דרכם של קרבנות חנוכה מקדש והמזבח, שהם באים שלא בצורה הרגילה ולפי הכללים המקובלים בהקרבת קרבנות, וכאמור גם בסוגייתנו. הדבר נכון לקרבנות חנוכה המזבח, חנוכה בית שני וכן יהיה בחנוכה בית המקדש השלישי.

המקור לכך מדברי רש"י בשיר השירים על הפסוק "באתי לגני אחותי כלה... אכלתי יערי עם דבשי". רש"י מפרש כי מרוב חיבת חנוכה המזבח, כביכול נאכלה היערה - הנזרקה תמיד - עם הדבש שבתוכה, ובדומה לכך קיבל הקב"ה קרבנות שאינם ראויים לאור כללי ההקרבה הרגילים.

למדנו מכאן, כי חיבת החנוכה באה בצורה של אכילת היערה עם הדבש וקבלת שאינו ראוי עם הראוי, ולפיכך נוהג הדבר בכל החנוכות... ("פחד יצחק", חנוכה).

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגר בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג חיים מגורי שליט"א
ביהכ"נ בית בוכרים - נתיבות
לרגל נישואי הבן

הרה"ג יעקב שחר שליט"א
ביהכ"נ מסילת ישרים - זכרון יעקב
לרגל הולדת הבת

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

ו), שביום השלישי ימצא את מה שלא ראה ביום הרביעי וכן הלאה. אולם, אם במצווה זו התורה הורתה שיש לשמר את הקרבן ולהכינו להקרבה ארבעה ימים לפני הקרבתו, די בבדיקה אחת ארבעה ימים לפני הקרבתו, ואין צורך בבדיקתו בכל יום.

השלכותיה של חקירה זו נחשפות גם בשאלה יסודית שהועלתה על ידי הגאון בעל "שאגת אריה" זצ"ל (ב"טורי אבן" מגילה ט/א). שאלתו היא, אם מצוות הביקור יכולה להתקיים גם בבהמה שעדיין לא הוקדשה כקרבן. כלומר, האם אפשר לבדוק אותה ולאחר ארבעה ימים להקדישה ולהקריבה, או שיש להקדישה לפני ארבעת ימי הביקור. לאחר דיון ארוך הוא מוכיח [מרש"י ומתוס'], כי אפשר לקיים את מצוות הביקור בטרם הקדשת הקרבן. והנה, כאשר נבקש למצות נידון זה לאור חקירתנו, נמצא, כי אם מצוות הביקור נועדה לחשוף כל מום אפשרי בבהמה, אכן, מה לי אם הוקדשה הבהמה אם לאו, עיקר בלשו עיני בעליה אחריה במשך ארבעה ימים ולא מצאו מאומה. אולם, אם ביקשה התורה שהקרבן יהא ראוי להקרבה ארבעה ימים לפני הקרבתו, יתכן שיש גם להקדישו, שאם לא כן, אינו ראוי להקרבה [עיין בספר "מנחת אברהם" בסוגייתנו].

דף נ/ב חביתי כהן גדול

כהן גדול - מהו?

סוגיותינו עוסקות בחביתי כהן גדול, הלא היא המנחה שהקריב הכהן הגדול בכל יום, מחציתה בבוקר ומחציתה בערב. דומה כי הגיע הזמן לברר, כהן גדול מהו, ומתוך כך גם לידע ולהבין את שורש דין הקרבת מנחה זו על ידו.

היתכן כהן גדול בלא כהני הדיוט: כיצד היינו מגיבים, לו בעולמנו הקט היה נותר נצר בודד לאהרן הכהן, והיו מבקשים למנותו ל"כהן גדול"... בשרשה של שאלה זו עומדת החקירה, אם "כהן גדול" הוא תפקיד של שררה על אחיו הכהנים, או דרגת קדושה מסויימת. אם שררה היא, כשם שאין מלך בלא עם, כך אין כהן גדול בלא כהנים שישתתף עליהם. אם קדושה היא, תפקידו אינו מותנה בנוכחותם של כהנים אחרים.

שני חלקים בתפקיד הכהן הגדול: הגאון רבי אפרים בורדיאנסקי זצ"ל ("משכנות אפרים" סימן ל"ב) דן בדבר ומוכיח, כי שני הצדדים נכונים המה. הכהן הגדול קדוש הוא, ושלטון ושררה לו על אחיו הכהנים. לפיכך, יתכן מצב שבו שני כהנים יהיו קדושים בקדושת כהן גדול, בעוד אחד מהם בלבד מחזיק בידיו את שלטון הכהן הגדול.

הנה כי כן, במספר מקומות בש"ס (עיין מגילה ט/ב, הוריות ו/א, ועיין יומא ע"ב/ב לגבי משוח מלחמה) מתואר מצב שבו מספר כהנים גדולים קיימים בעת ובעונה אחת ודין כהן גדול לכולם. הרמב"ם (בפי המשניות, הוריות ו/א) כותב, כי קדושת הכהונה אינה בטלה לעולם, גם לאחר שהכהן הגדול עבר מתפקידו. כך גם מובאת בגמרא (זבחים קא/ב, קכ/א) דעה, כי משה רבינו ואהרן הכהן שימשו בצוותא ככהנים גדולים בארבעים שנות שהותם במדבר. אמנם, מאחר שקדושת הכהונה הגדולה תתכן בעת ובעונה אחת אצל מספר כהנים, אך שררת הכהונה הגדולה אינה אלא ברשותו של כהן אחד, מבואר בתורת כהנים (פרשת צו פרשה ג') וכן פסק הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ד הל' ט"ו), כי אין ממנים שני כהנים גדולים בבת אחת, מאחר שהשררה לאחד בלבד.

מעתה, לאחר שנוכחנו לדעת כי משרת הכהן הגדול מורכבת משני חלקים נפרדים, אפשר להבין כי חלק ממצוותיו של הכהן הגדול באות מחמת שררתו בלבד, וכגון, מנחת חביתין אשר הוקרבה על ידי הכהן הגדול, שהרי מצווה זו לא הוטלה על כהן גדול שאינו ממונה על הכהנים, כפי שנאמר בירושלמי (יומא פרק א' דף ד/ב), שכהן משוח מלחמה אינו מביא מנחת חביתין, שכן, אמרה תורה "תחתיו מבניו", היינו, רק כהן שמשרתו עוברת אחריו ליורשיו, מצווה להקריב מנחה זו. שררה עוברת בירושה, וקדושה, כידוע, אינה עוברת בירושה, ולפיכך, רק כהן גדול הממונה על הכהנים חייב בהקרבת מנחת חביתין.

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת זבחים | דף מ"ד | יום ששי י"ח בניסן

השכר העצום

רבי נתן היה מספר את המעשה הבא, כדי שילמדו ממנו על גדל השכר שמקבל כל מי שמקיים מצוה.
מעשה ביהודי שהיה זיהר מאד במצות הציצית והקפיד לקימה. באחד הימים יצר הרע רצה להכשיל אותו בעברה, וכמעט שהצליח בכך, אבל לפתע חוטי הציצית נגעו בפניו והוא נזכר שה' צנה אותו בלבש ציצית ובפרשת הציצית כתוב פעמים "אני ה' אלקיכם" כדי לומר לנו: אני ה' שאעניש את מי שעובר עברה, ואני ה' שאשם שכר למי שמקיים מצוות. מיד פרש האיש מן העברה.
כשנודע הדבר לנכריה עשרה מאד, היא התפעלה מהיהודי שהתגבר על יצר הרע שלו, והיא נתנה לו הפצים ששים הון רב מאד.
אמר רבי נתן: אם זה השכר שהוא קבל בעולם הזה, אפשר להבין מזה כמה גדול יהיה שכרו לעולם הבא.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי גליון לילדים חייג: 1700-500-151
חודש היכרות חינם

לעילוי נשמת
ר' **אבינועם אשכנזי** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל נלב"ע כ"ב בניסן תשס"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו
עו"ד **צבי אשכנזי** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **מיכאל ארזן** ז"ל
ב"ר משה אלתר ז"ל נלב"ע כ"ד בניסן תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **ריזל קוט** ע"ה
בת הר"ר פנחס וצלר ז"ל נלב"ע כ"א בניסן תשנ"ה
תנצב"ה
הונצחה ע"י בניה הר"ר **פנחס צבי קוט** - פ"ת
והר"ר **יוסף מרדכי קוט** - מלבורן אוסטרליה

